

משרד מבקר המדינה בתקופת הדין וחשבון

התפתחות ביקורת המדינה מסתמנת בשלושה תחומים עיקריים: בעבודה הפנימית של משרד מבקר המדינה ובמנגנונו, בפעולות הביקורת ובתוצאות הביקורת. פעולות הביקורת ותוצאותיה מהוות את עצם תוכנו של הדו"ח השנתי הזה בכללותו. הפרק הזה של הדו"ח דן בעיקר בהתפתחות העבודה הפנימית והמנגנון של המשרד.

1. ביקורת המדינה כמכשיר הכנסת

1. חוק מבקר המדינה

גם בתקופה הנסקרת הוכיח חוק מבקר המדינה, שהוא מכשיר מתאים ובסיס טוב לעבודת ביקורת המדינה. על אף זאת נתעורר כבר בעבר הצורך בתיקונים מסוימים בחוק על סמך הנסיון של עבודת הביקורת ועל סמך נסינה של ועדת הכספים אגב טיפולה בדו"חות ובחוות דעת של מבקר המדינה. תיקונים כאלה נעשו בשנת 1952 ובשנת 1954. גם עתה עומדת ועדת הכספים לדון על מספר הצעות לתיקון החוק, שהוצעו ברובן על ידי מבקר המדינה לאור צורכי העבודה המתפתחת. התיקונים המוצעים – שיידונו בשנת 1956 בוועדת הכספים – נוגעים, בין השאר, להרחבת הביקורת על חברות-בת של גופים מבוקרים, וכן לשיפור הניסוח של כמה סעיפים, שהיה בו כדי לתת מקום לפירושים שונים.

2. הדיונים בכנסת על הדו"חות השנתיים של מבקר המדינה

להצלחת ביקורת המדינה חשובה מאוד הפעולה הנעשית על ידי הרשות המחוקקת, בטיפול בדינים וחשבונות של מבקר המדינה. ועדת הכספים הדגה על הליקויים המובאים בדו"ח ומליאת הכנסת המאשרת את סיכומיה והצעותיה של ועדת הכספים מקבלות על עצמן את התפקיד להדגיש את העיקר ולהסב את תשומת לב הממשלה לאותן הדרישות, שהגשמתן המהירה נראית להן חשובה. בדו"ח מס' 5 צוין השיפור, שחל בקצב טיפולה של הכנסת בדו"חות מבקר המדינה. בתקופה הנסקרת חל שיפור נוסף בנדון זה: לגבי הדו"ח השנתי מס' 5, שהוגח על שולחן הכנסת בפברואר 1955, עלה בידי ועדת הכספים למלא את תפקידה – הכנת סיכומיה והצעותיה – תוך התקופה שנקבעה בחוק: עד חודש יוני 1955. כיוון שמליאת הכנסת השנייה לא הספיקה לדון על הסיכומים וההצעות עד פיוזורה, הוגח הדין וחשבון מס' 5 מחדש על שולחן הכנסת השלישית. הצעות ועדת הכספים של הכנסת השלישית, שהודחו עם אלו של קודמתה, אושרו על ידי הכנסת ב-27.12.55. התיקון בחוק מבקר המדינה משנת 1954, המסדיר את הטיפול בדו"חות השנתיים של מבקר המדינה על מערכת הבטחון, איפשר לוועדת הכספים – זו הפעם הראשונה – להביא לפני הכנסת גם את הדוחות של מבקר המדינה על מערכת הבטחון: דו"ח מס' 4 לשנת הכספים 1952/53 ודו"ח מס' 5 לשנת הכספים 1953/54. הצעות ועדת הכספים שאושרו על ידי הכנסת ב-27.12.55. התייחסו גם לדו"חות אלה על מערכת הבטחון.

3. חוות דעת, תזכירים ודו"חות אחרים של מבקר המדינה

מלבד הדין וחשבון השנתי הזה על משרדי הממשלה ומוסדות המדינה והדין וחשבון על מערכת הבטחון, המשלים את הדין וחשבון הכללי, נערכו על ידי מבקר המדינה בתקופה הנסקרת מספר ניכר של דינים וחשבונות על הביקורת השנתית בגופים מבוקרים אחרים: רשויות מקומיות ואגודים.

בחודש מאי 1955 הומצאה לוועדת הכספים סקירת מבקר המדינה על תוצאות סיורו בארצות הברית, שהיו לו שתי מטרות עיקריות: ביקורת במשרדים השונים של הממשלה הנמצאים בארצות הברית וניהול שיחות עם פקידים בכירים ועם אנשי מדע אמריקניים לשם ליבון בעיות מסוימות בתחום הביקורת והמינהל הציבורי.

מלבד זאת הוכנו מספר חוות דעת ותזכירים, שמתוכם יצוינו כאן אלה, שנודעת להם חשיבות עקרונית או ציבורית מיוחדת :

(1) חברות ממשלתיות (הצעה להנהיג לאלתר "תכנית-פעולות שנתי-")

(2) העברות בתוך התקציב בהתאם לחוק התקציב לשנת 1955/56

(3) סקירה על הכנסות מרכוש המדינה

(4) חקר על עובדים מינהליים וטכניים בשירות החוץ

(5) אגודות שיתופיות חקלאיות שעובדי המדינה חברים בהן

(6) סקירה על האיגודים

(7) הקצבות מתקציב הפיתוח

כאן ראוי להזכיר גם שני דינים וחשבונות שהיו דינים וחשבונות רגילים, אלא שמסיבות מיוחדות הוקדמו הכנתם ומסירתם לוועדת הכספים : דין וחשבון על האיגוד "חרסית וחול וך בנגב בע"מ" ודין וחשבון ביניים על הביקורת בעיריית חיפה.

II. התפתחותו של משרד מבקר המדינה

1. מספר העובדים והתקציב

בתקופה הנסקרת גדל אמנם מספר עובדי המשרד, אבל הגידול לא היה בהתאמה להתפתחות המתמדת של תפקידי המשרד ועבודתו. גם בשנה שעברה, כמו בשנים קודמות, נתקל המשרד בקשיים להשיג - במספר מספיק - עובדים מתאימים לעבודת הביקורת.

ההתפתחות במספר העובדים הייתה :

ליום 1.12.54 היו 287 עובדים

ליום 1.4.55 היו 305 עובדים

ליום 1.12.55 היו 331 עובדים

התקציב המאושר של המשרד לשנת 1954/55 היה 1,149,200 ל"י ; ההוצאות הממשיות לאותה תקופה היו 992,550 ל"י, במיוחד כיוון שהתקן המאושר לא נתמלא. התקציב המאושר לשנת 1955/56 מסתכם ב- 1,290,000 ל"י.

2. המבנה הארגוני

ההתפתחות האורגנית של עבודת המשרד משתקפת במבנהו הארגוני, על יחידותיו השונות, המתחלקות לשלוש קבוצות ראשיות : א. הנהלה ומינהל ; ב. הביקורת הכללית ; ג. השירותים.

א. הנהלה ומינהל

לימינו של מבקר המדינה עומדת ההנהלה, שבראשה המנהל הכללי. היחידות המהוות את ההנהלה מתחלקות בעיקר לשתיים : מצד אחד יועצים ויחידות שתפקידם קשור בעבודת הביקורת, ומצד אחר המחלקה למינהל.

היחידות המסייעות בעבודת הביקורת הן : היועץ הראשי למבקר המדינה ; היועץ לענייני המדע הכלכלי ; עורך כתבי המשרד ; היחידה לתכנון ; מינהל ההדרכה ולשכת ההנהלה. עורך כתבי המשרד עורך דינים וחשבונות, חוות דעת ופרסומים אחרים של המשרד ומתפקידו להבטיח את המגע הדרוש בין המשרד ובין ועדת הכספים של הכנסות. תפקידה של יחידת התכנון להכין את קביעת הנשאים העיקריים, שבהם יטפל המשרד בתקופה מסוימת ולשמש מכשיר פיקוח על

העבודה שנעשתה. על לשכת ההנהלה לעמוד לרשות מבקר המדינה והמנהל הכללי לשם מילוי תפקידים שוטפים ומיוחדים, ולשם הכנה וריכוז של הצעות, החלטות והוראות ועקיבה אחרי ביצוען. המחלקה למינהל מרכות את ענייני הארגון, הכספים, והמשק של המשרד.

ב. הביקורת הכללית

(1) פעולות הביקורת הכללית מתחלקות בין היחידות השונות כדלקמן:

(א) האגף לביקורת משרדי הממשלה – מבצע את הביקורת במשרדים: ראש הממשלה; האוצר; החוץ; הפנים; המשפטים; החינוך והתרבות; הבריאות; הסעד; הדתות; והעבודה.

(ב) האגף לביקורת מפעלי המדינה – מבצע את הביקורת במשרדי התחבורה; הפיתוח; הדואר; וכן באגף הנכסים שבמשרד האוצר; ביחידות טכניות שבמשרד העבודה (מעצ ואגף השיכון); ובמחסי הממשלה.

(ג) האגף לביקורת המשרדים הכלכליים – מבצע את הביקורת במשרד המסחר והתעשייה ובמשרד החקלאות.

(ד) האגף לביקורת מערכת הבטחון – מבצע את הביקורת במשרד הבטחון; בצה"ל ובתעשייה הצבאית; במשרד המשטרה; משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר.

(ה) האגף לביקורת הרשויות המקומיות – מבצע את הביקורת על העיריות, המועצות המקומיות והמועצות האזוריות.

(ו) האגף לביקורת האיגודים – מבצע את הביקורת על גופים שהממשלה משתתפת בהנהלתם ועל הגופים האחרים, העומדים לביקורת על פי חוק, על פי החלטת הכנסת או על פי הסכם ביניהם ובין הממשלה.

(ז) יחידות ביקורת שונות – מבצעות את ביקורת השילומים מגרמניה, את הביקורת על המוסד לביטוח לאומי וכן בדיקות במקרים הטעונים בירור מיוחד.

(2) עבודת הביקורת בחוץ לארץ מוצאת לפועל בעיקר בשתי דרכים:

(א) שני נציגים של משרד מ"ק המדינה היושבים בקלן מבצעים ביקורת במשלחת ישראל בגרמניה וממלאים ג' תפקידי ביקורת בנציגויות של משרד החוץ באירופה.

(ב) בארצות הברית נערכת מטעם מבקר המדינה ביקורת חשבונית בנציגויות ישראל על ידי פירמה של רואי חשבוניות בניו יורק; בתפקידי ביקורת, שהם בעיקר מינה"ל יים או ארגוניים, מטפל פרופ' מ.ה. ברנשטיין ממכללת פרינסטון, שמבקר המדינה מינה אותו כיועצו לענייני ארגון ומינהל בארצות הברית.

ג. השירותים

פעולתם של שלושת השירותים הקיימים במשרד מבקר המדינה – הייעוץ המשפטי, השירות לביקורת המשקיות והשירות למבצעי בדיקה – אינה קשורה בגופים מינהליים מסוימים. הם מבצעים בדיקות בעצמם, אם נושא ביקורת מסוים שייך באופן בולט לשטח עבודתם. תפקידם העיקרי הוא לסייע לאגפי המשרד בעבודתם ולהדריכם על ידי מומחיותם ובקאותם בשאלות הנוגעות לשטח המיוחד של השירות ובדרך כלל לשמש כיועצים.

(1) הייעוץ המשפטי – עוסק במתן ייעוץ משפטי לכל יחידות המשרד ומבצע את הביקורת המשפטית הספציפית. בידי שירות זה נמסר ריכוז הטיפול בתלונות המגיעות למשרד מבקר המדינה ממקורות שונים ועל נושאים שונים.

(2) השירות לביקורת המשקיות – עוסק בבדיקת היעילות והחסכון בפעולות

הגופים המבוקרים. אם כי כל יחידת ביקורת צריכה לטפל בתחום האדמיניסטרציה המיועד לה לא רק בביקורת החשבונות ובביקורת החוקיות אלא גם בבדיקת קיום העקרונות של חסכון ויעילות, דורש סוג מיוחד זה של עבודת הביקורת הדרכה מתמדת וביצוע בדיקות מיוחדות על ידי שירות מקצועי מרכזי.

(3) השירות למבצעי בדיקה – מתפקידו להשלים את פעולות הביקורת השוטפת על ידי פעולת עובדים ניידיים במקרים הדורשים בירור מיוחד.

3. הדרכה והשתלמות

א. בשנה הנסקרת הוקם 'מינהל ההדרכה', השוקד על פיתוח שיטתי של ההדרכה במשרד, ומגמתו לרכו את כל הפעולות הקשורות בהדרכה ובהשתלמות. תפקידו העיקרי של מינהל ההדרכה לארגן ולבצע את ההדרכה השיטתית של העובדים הן על ידי מדריכים מקרב עובדי המשרד והן על ידי מרצים המוזמנים מחוץ למשרד. מלבד זה, מתפקידו עידוד השתלמות של עובדים מחוץ לכותלי המשרד והכוונתה; השתלמות כזאת אפשרית במוסדות השכלה בארץ, ובמידה מסוימת משלימות אותה האפשרויות להשתלמות בחוץ לארץ בדרך של הענקת סטיפנדיות.

ב. בקורס הראשון, שאורגן על ידי מינהל ההדרכה במסגרת תכניתו, השתתפו 120 בוחנים מרכזיים (עובדים בדרגות 7, 8, 9); הוא נמשך כארבעה חודשים ונערך בשישה מחזורים מקבילים בשלוש הערים הגדולות. מטרת הקורס הייתה להקנות למשתתפים בו ידיעות נוספות, ולכוונם לגישה אחידה בעבודת הביקורת. לשם השגת מטרה זו, הותאמו נושאי ההרצאות והשיחות לשטחי העבודה השונים של ביקורת המדינה ולצורכי ביצועה. המדריכים בקורס – כולם עובדי המשרד ובעלי נסיון – הוכשרו במיוחד לקראת הקורס. על ידי כך הוקם למעשה סגל מדריכים, שיעמוד לרשות מינהל ההדרכה גם לפעולותיו הבאות.

חשיבות מיוחדת נודעת לקורס, שמטרתו הייתה לימוד השיטות של ניתוח תקציב. קורס זה נערך בחודשים יוני-אוגוסט 1955 בהשתתפות 30 איש מעובדי המשרד, שרובם מנהלי מחלקות ומדורים. את הקורס ערך פרופ' מ. ה. ברנשטיין, שהוזמן למטרה זו על ידי מבקר המדינה. כנסים יחידתיים נערכו לשם דיון על תכנון העבודה וליבון בעיות מעשיות שבעבודת הביקורת.

תשומת לב מיוחדת הוקדשה גם בשנה הנסקרת להדרכת עובדים חדשים, וביניהם המתמחים. לפני כשנתיים הנהיג המשרד את השיטה של קבלת בוגרי האוניברסיטה העברית ובוגרי מוסדות השכלה גבוהים אחרים כמתמחים במקצוע הביקורת לשנת נסיון. שיטה זו הוכיחה את ערכה גם בשנה הנסקרת, בה נתקבל מחזור נוסף של מתמחים. הנסיון לימד, שהשתלבות המתמחים בעבודת המשרד ניתנת להגשמה בדרכים הבאות: (א) הדרכה אישית מטעם הממונים והדרכה על ידי קורסים שיטתיים; (ב) העברה מיחידה ליחידה במשרד לשם הרחבת האופק ולשם בדיקת כושרו של המתמחה ותכונותיו בשטחי העבודה השונים.

ג. מספר ניכר מבין העובדים השתלמו – בעידוד המשרד – מחוץ לכותלי המשרד על ידי השתתפות בקורסים שונים, שאורגנו מטעם נציבות שירות המדינה, המכון לפריון העבודה והייצור, מינהל ההסברה ומוסדות אחרים. כן המשיך המשרד להשתתף בהוצאות שכר לימוד של העובדים כדי לעודדם להשתלם ולרכוש השכלה כללית ומקצועית נוספת. גם בתקופה הנסקרת הוענקו לכמה מעובדי המשרד סטיפנדיות להשתלמות בחוץ לארץ.

ד. בסדרת התדריכים, שהמשרד מכין לשטחי עבודת הביקורת השונים, הוכן התדריך הראשון: התדריך לעובדי השירות לביקורת המשקיות, שנערך על ידי מינהל השירות (ראה להלן עמ' 12).

ה. כמו בשנים קודמות כן השנה פעלו מספר עובדים בכירים של המשרד כמרצים גם מחוץ למשרד: בקורסים שאורגנו מטעם נציבות שירות המדינה, המכון לפריון העבודה והייצור ומוסדות אחרים.

iii. התפתחות דרכי הביקורת

1. תכנון פעולות המשרד והפיקוח עליהן
ההשתדלויות של המשרד להעלות את רמת יעילותו ולהגביר את פריין עבודתו הביאו לידי הרחבת התכנון של כל פעולות המשרד ; נעשה ניסיון להפעיל את התכנון גם לגבי יחידות מינהליות. הדיווח, שבא בעקבות התכנון, מהווה את הבסיס לפיקוח על עבודת הביקורת. פיקוח זה היה עד עתה בעיקר על כמות העבודה שנעשתה; המגמה היא, שהפיקוח יחול במידה הולכת וגדלה גם על איכות העבודה, שבוצעה לפי התכנון.
2. מעקב אחרי הליקויים
כדי להבטיח מעקב סדיר אחרי הליקויים והפגיעות הטעונים תיקון הוכנה במשרד כרטסת ליקויים. בכל כרטיס-ליקוי נרשם הליקוי על פרטיו ; וכן רשומים בכרטיס שלבי התפתחות הפעור לות המכוונות לתיקון הליקוי, מצת פרסומו בדין וחשבון השנתי עד גמר הטיפול בו. תפקידה העיקרי של כרטסת זו הוא לשמש כלי עזר לעקיבה שיטתית ומתמדת אחר הליקויים והפגיעות, שצוינו בדינים וחשבונות של מבקר המדינה, ואחר מידת תיקונם. כרטסת זו גם מאפשרת להנהלת המשרד לקבל, ביתר קלות, את החומר הדרוש לדיונים על הליקויים.
3. ניתוח התקציב
במחצית השנייה של השנה החולפת הוחל בביצוע השלב המעשי הראשון של ניתוח התקציב. עם גמר הקורס ללימוד שיטות ניתוח תקציבים, שהתקיים בחודשים יוני-אוגוסט 1955, הוחל בניתוח התקציב של שנת 1955/56 יחד עם ההצעות לתקציבים הנוספים לאותה שנה ובניתוח ההכנסות וההוצאות הממשיות של שנת 1954/55. בפעולות שלב ראשון זה של הניתוח עסקה קבוצת עובדים במשך תקופה קצובה ; ליד מרכז כללי ומתאם השתתפו מנתחים מרכזים אנפיים, המציגים כל אחד שטח ביקורת מסוים, ומנתחים אחרים. לאור הידיעות על שטחי הביקורת השונים, שרכשו כל המ-נתחים תוך כדי עבודתם הקבועה, ועל סמך דינים וחשבונות ענייניים המתקבלים מן המשרדים הם ניתחו את עבודות המשרדים השונים ומיינו את התפקידים הראשיים של כל משרד ואת ההוצאות לכל תפקיד. על אופיה ומטרתה של עבודה זו מדובר להלן (עמ' 39).
4. תלונות וטיפול בעניינים פליליים
א. מספר התלונות מאת הציבור למשרד מבקר המדינה הגיע בשנה הנסקרת ל-800 בקירוב, לעומת כ-580 שהיו בשנה שלפניה.
נושאי תלונות אלו נעו כמעט בכל שטח משטחי הביקורת. חלק לא קטן מן התלונות היו כרוכות במסים של הממשלה ושל הרשויות המקומיות ובגבייתם. סוג אחר של תלונות היו על השהיית תשלומים שונים המגיעים לאזרחים, וכן היו תלונות על הפליות במתן רשיונות ובענייני עזרה סוציאלית.
הטיפול בתלונות על ידי משרד מבקר המדינה אינו יכול להקיף מקרים הנוגעים אך ורק לפרט מסוים אלא אם כן המדובר הוא בעניין שיש בו לפחות משום חשיבות עקרונית או כללית. סייג זה מוציא מכלל אפשרות הטיפול למשל אותם המקרים, שעניינם הוא פיטורי עובד ציבורי כלשהו או שומה של מס הכנסה של פרט כלשהו ; טיפול בתלונות כאלה, פירושו היה התערבות באדמיניסטרציה, שמשרד מבקר המדינה נמנע ממנה.
הטיפול בתלונות גרם במקרים מסוימים, שהמשרד הנדון הביא את המתלונן על סיפוקו ; במקרים אחרים הייתה התלונה נקודת מוצא לדרישת תיקון כללי. היו מקרים, בהם אפשר היה להראות למתלונן, שתלונתו לא הייתה מבוססת.

ב. בעקבות ספקות בדבר צורת הטיפול ובמקרים בהם מתעורר חשש למעשה פלילי – שהביאו גם לידי חליפת מכתבים בין שר המשטרה ובין מבקר המדינה – נקבע ההסדר הבא :

(1) מיד כשמתעורר תוך הביקורת חשד מבוסס, שנוף מבוקר נהג בצורה המעלה חשש למעשה פלילי, על עובדי משרד מבקר המדינה להודיע על כך ליועץ המשפטי של המשרד, שיתקשר עם היועץ המשפטי לממשלה או עם המשטרה.

(2) כאשר התהווה חשד כאמור נגד עובד של גוף מבוקר, תופסק כל פעולת ביקורת העשויה לעורר חשש מצד החשוד, ויש להמשיך בביקורת רק על פי הוראותיו של היועץ המשפטי של משרד מבקר המדינה, שיפעל תוך קשר עם המשטרה.

(3) הועבר עניין למשטרה, יש לקבוע מפעם לפעם, אם יש להעדיף עיכוב החקירה מצד משרד מבקר המדינה או מצד המשטרה, ויוחלט על כך במשותף.

(4) משרד מבקר המדינה יעמיד לרשות המשטרה את מלוא ההדרכה המקצועית ואת הידיעות שלרשותו כדי לאפשר למשטרה למצוא את החומר ולחקור את העדים כדרוש. אם המשטרה מציגה שאלות, שבירורן נחוץ במסגרת החקירה, ימסור משרד מבקר המדינה למשטרה תשובות, שיכללו במידת הצורך את התיאור, שעובדי המשרד, שטיפלו בעניין, יכולים לתת.

iv. הגופים שבוקרו בשנת 1954/55

להלן ניתנת, לפי סעיף 11(א)(1) לחוק מבקר המדינה, תש"ט-1949, רשימה של הגופים שבוקרו בשנה הנסקרת.

1. נערכה ביקורת על כל משרדי הממשלה, מפעלי המדינה ומוסדותיה. היחידות שבוקרו מפורטות להלן בסעיפי "פעולות הביקורת" המתחסיים לכל משרד.

2. מספר הרשויות המקומיות, שבהן נערכה ביקורת בתקופה הנסקרת, הגיע ל-74, מהן : 10 עיריות (ביניהן ירושלים, תל אביב וחיפה) ; 39 מועצות מקומיות ; 25 מועצות אזוריות.

סקר כללי על העניינים הארגוניים והכספיים של הרשויות המקומיות נערך ב-141 רשויות מתוך 151 הרשויות הקיימות. הרשויות בהן נערך הסקר מתחלקות כדלקמן : 20 עיריות (ביניהן ירושלים, תל אביב וחיפה) ; 76 מועצות מקומיות ; 45 מועצות אזוריות. תוצאות הסקר כלולות בדין וחשבון זה, בחלק שני, בפרק השביעי.

3. בתקופה הנסקרת נערכה ביקורת ב-24 איגודים (ראה חלק שני, פרק שישי להלן). סקר שנערך על האיגודים ליום 31.3.55, הקיף 36 גופים, שהממשלה השתתפה בהנהלתם. תוצאות הסקר כלולות אף הן בפרק הנזכר שבדין וחשבון זה.

v. החלטות הכנסת הנוגעות לדו"חות השנתיים של מבקר המדינה

ביום 27 בדצמבר 1955 אישרה מליאת הכנסת את הצעות ועדת הכספים לדינים וחשבונות השנתיים הבאים של מבקר המדינה : הד"ח השנתי מס' 5 של מבקר המדינה לשנת הכספים 1953/54, הדין וחשבון מס' 4 על מערכת הבטחון לשנת הכספים 1952/53 והדין וחשבון מס' 5 על מערכת הבטחון לשנת הכספים 1953/54.

נוסח הצעות הוועדה ניתן להלן :

תיקון ליקויים

1. ועדת הכספים קובעת כי פעולת אגף הפיקוח במשרד האוצר, שהוקם במאי 1953, החישה במידה ניכרת את הקצב בתיקון הליקויים שצוינו על ידי מבקר המדינה, בדו"חות מס' 1 — 5.

מבנה התקציבים

2. הוועדה קובעת כי הושגה התקדמות ניכרת בצורת המבנה של התקציבים השנתיים האחרונים במגמה לשוות להם צורה של תקציב פעולות. הוועדה מביעה משאלתה כי מגמה זו תבוא לידי ביטוי והשלמה לא רק בדברי ההסבר המצורפים להצעת התקציב השנתי, כי אם במבנה התקציב גופא, ככל האפשר.
- הוועדה מיחסת חשיבות יתרה לעריכת המבנה של תקציב הפיתוח — בצורה שתשקף כל הפעולות הנעשות בכספי הפיתוח, במילואו.

מערכת החשבונות של הממשלה

3. הוועדה מציינת ברצון דבר השלמתם של השינויים היסודיים במערכת החשבונות של האוצר ושאר משרדי הממשלה — בקו ההצעות של מבקר המדינה.

טוהר המידות

4. פעולת הביקורת תרמה בלי ספק תרומה חשובה לשיפור טוהר המידות במנגנון הממשלתי. התקדמות נוספת כרוכה במאמץ משותף של חמישה גורמים: (א) מבקר המדינה; (ב) משרדי הממשלה — ובראש וראשונה צמרת הפקידות בכל משרד ממשלתי; (ג) אגף הפיקוח במשרד האוצר; (ד) איגוד עובדי המדינה; (ה) עזרת הציבור. הוועדה מציינת כי עזרתו של כל אחד מהגורמים המנויים לעיל תהיה יעילה יותר אם הממשלה תחיש ביצוע ההמלצות של המבקר בנושא זה.

אחריות כספית של עובדי המדינה

5. הוועדה מסנה תשומת לב הממשלה להצעותיו של המבקר בדבר קביעת תקנות לאחריותם הכספית של עובדי המדינה, במקרים של גרימת נזק, עקב רשלנות או זדון, ורואה צורך לבצע המלצות אלו לאלתר.

פישוט עבודה במשרדי הממשלה

6. הוועדה מציינת ההתקדמות שחלה בניסויים הנעשים ב"פישוט העבודה" במשרדי הממשלה, בעזרת מבקר המדינה, ואשר בחלקם איפשרו קימוצים מסוימים ובחלקם הביאו לשיפור היעילות בעבודה.
- הוועדה רואה צורך כי פעולה זו תקיף כל משרדי הממשלה, לכל חוליותיהם.

שירותי המדינה והאזרח

7. הוועדה מקדמת בברכה מבצע "שירותי המדינה והאזרח" שנעשה על ידי מבקר המדינה.
- המבצע עשוי לתרום תרומה חשובה לשיפור שירותי המדינה וליצירת אחידה בריאה יותר ביחסים בין האזרח ומשרדי הממשלה.
- הוועדה מביעה משאלתה כי מבקר המדינה יקיים מדי פעם בפעם מבצעים מעין אלו, אם בצורה מקיפה בכל השירותים, ואם בחלק מהם, לפי הצורך.

מתן רשיונות יבוא

8. הוועדה מסנה תשומת לב הממשלה לקצב האיטי בביצוע המלצותיו של המבקר בכל הנוגע להסדר הבין-משרדי למתן רשיונות היבוא (ראה את הסיכומים וההצעות של הוועדה, לדו"חות 3, 4 שאושרו בכנסת).
- עם הקמת הרשות המשותפת מטעם האוצר ומשרד מסחר ותעשייה, במאוס ש. ה, נדרשים שרי המשרדים הנ"ל להחיש ביצוען של המלצות המבקר.

רישום קרקעות המדינה

9. הוועדה הפנתה תשומת לב הממשלה — בסיכומיה והצעותיה לדו"חות מס' 1, 2 וכן לדו"חות 3, 4 של המבקר — לתקלות העוללות לצמח עקב ההתקדמות המעטה ברישום קרקעות המדינה. בעקבות הדו"ח מס' 5 של המבקר, המציין כי לא חל שינוי ניכר לטובה בעניין זה, רואה הוועדה צורך לחזור על תביעתה לעשות כל הצעדים הדרושים להחשת הפעולה.

איגודים ממשלתיים

10. בעיית מעמד החוקי של האיגודים הממשלתיים, וציקת הדפוסים החוקתיים לסוגי איגודים שונים, הועלתה בסיכומיה והצעותיה של הוועדה לדו"חות 3, 4 של המבקר. בדו"ח האחרון העלה המבקר הצעות מסוימות, שביצען מחייב חוק האיגודים הממשלתיים. המבקר דן בדו"ח האחרון בבעיות אחדות הנוגעות לצורת הפיקוח הכספי והענייני-מקצועי על האיגודים; לאחידות בניהול החשבונות וצורת המאזן לפי סוגי האיגודים; לחובת ההגשה של תכנית-הפעולה השנתית, מצד איגוד בעל מעמד של "רשות", לכנסת ומצד איגודים אחרים — לממשלה; ולמעמד של עובדי האיגודים ותנאי עבודתם.

הוועדה רואה מחובתה להדגיש כי כל אלה מחייבים הסדר מהיר, ככל האפשר, ויש לעשות בהקדם הצעדים הדרושים לכך.

רשויות מקומיות

11. הוועדה מפנה תשומת לב הממשלה כי הקצב בתיקון הליקויים ברשויות המקומיות אינו מניח את הדעת. בסיכומיה והצעותיה לדו"חות 3, 4 העלתה הוועדה רשימה מפורטת של ליקויים. הוועדה ציינה, אמנם, שלא כל הליקויים מצויים בכל אחת מהרשויות המקומיות, אולם מרבית הליקויים מתפשטת על פני שטח רחב מאוד במפת השלטון המקומי. עיון מדויק בפרק השביעי, המוקדש לרשויות המקומיות, בדו"ח מס' 5 של המבקר — מביא לידי מסקנה כי טרם חל מפנה יסודי לטובה. בין השאר יתחסת הוועדה חוסר ההתקדמות להיעדר מחלקה הולמת צורכי הפיקוח וההדרכה באגף השלטון המקומי במשרד הפנים. הוועדה רואה צורך בהחשת קצב התיקונים ובחיידוש פעולתה של המחלקה לפיקוח והדרכה במשרד הפנים, לאלתר.

מחלקה זו צריכה לפעול בקשר הדוק עם מבקר המדינה. מינויו של רואה חשבון לרשויות המקומיות, על ידי שר הפנים, נעשה לצורך מטרת מיתחדות ואינו עונה למטרה זו.

מיוזג משלחות הקניות

12. הוועדה מפנה את תשומת לב הממשלה כי עד עתה לא הוגשמה ההחלטה על מציאת משלחת הקניות הכללית בארה"ב עם זו של משרד הבטחון ומצביעה על הצורך לבצע החלטה זו לאלתר.

חוות דעת שונות של מבקר המדינה

13. הוועדה מחשיבה העבודה העניפה הנעשית על ידי המבקר כל ימות השנה, מחוץ לתחומי הדו"ח השנתי; עבודה זו משתקפת בתזכירים השונים ובחוות הדעת המוגשים לממשלה ולוועדת הכספים. מסמכים אלה מצורפים בחלקם לדו"ח השנתי.

בין השאר, ראוי לתשומת לב מיוחדת המחקר על "תקציבי הממשלה וגופים ציבוריים אחרים, במסגרת הכלכלה הלאומית", המופיע, זה בשלישית, בדו"חות השנתיים של המבקר. הוועדה מביעה משאלתה שהמבקר יתמיד במחקרים אלה.

פעולתו של מבקר המדינה

14. ועדת הכספים מציינת מתוך הערכה כי פעולתו של מבקר המדינה והישגיו מתרחבים; חלק ניכר מהמלצותיו בוצע על ידי האוצר ושאר משרדי הממשלה, או נמצא בשלב הביצוע. הוועדה רואה חובה לעצמה לעודד את המבקר בפעולתו החשובה, ונכונה להגיש לו, מצדה, כל העזרה הדרושה לקידום המטרות שחוק מבקר המדינה מטיל עליו.

הוועדה מציינת במיוחד מבצע "שירותי המדינה והאזרח", שנערך על ידי המבקר במאי 1954.